

Arhivska zborovanja ali kako vleči arhivski voz naprej?

Uveljavljena tradicija arhivskih strokovnih srečanj je letos (1993) že dosegla številko XV., a goriško zborovanje kljub jubilejni številki in obisku HIT-ove Perle pušča priokus meglene sivine. Podobne megli, ki se je vlekla nad nič kaj zelenomodro Sočo v tistih oktobrskih dneh in jo je skupina arhivistov opazovala na prizadevno vodeni ekskurziji. Kot da je stroka kar z vsem zadovoljna: da je rezultat zborovanja pač običajna referatomanija: prebrati čim več referatov, nato pa z lepimi in uspešnimi zaključki kar najhitreje končati delovno srečanje. In diskusija, ta vedno mikavna točka dnevnega reda, zapisana na koncu vseli serij referatov, je bolj obvezen element vabila kot upoštevanja vreden ali celo osrednji del zborovanja. Zmašena na koncu referatne vrste, ko zmanjkuje časa in volje za razpravo. Celo zgledna in z desetletnimi izkušnjami podprta posvetovanja Sodobni arhivi v Radencih kljub izidu publikacije referatov pred posvetovanjem diskusiji vedno ne dajo pravega mesta. A vendar kažejo, da se da tudi arhivska strokovna srečanja zastaviti drugače.

Čeprav je na take pomanjkljivosti - preveč referatov in tudi zato premalo diskusije - dovolj problemsko opozarjal že zapis o XI. zborovanju v Čatežu ob Savi o tematiki družbenopolitičnih organizacij, pa bi tudi deset let pozneje lahko zapisali isto: da bi le kdo to prebral in si vzel k srcu ...¹

A tako ni bilo vedno! Ne le varljivi spomin, ki lahko idealizira arhivska mladostna leta generacije sedanjih ravnateljev arhivov, temveč tudi zapisana beseda priča o diskusiji na okrogli mizi arhivskega društva junija 1978 v Mariboru,² opozarja na dejstvo, da je na IX. zborovanju v Radencih (1979) o gradivu uprave referatom sledila "krajša diskusija o perečih problemih arhivske prakse",³ ki so jo Arhivi II, 1979 tudi objavili.⁴ O diskusiji na X. zborovanju v Ankaranu 1981,⁵ posvečenem arhivskemu gradivu gospodarstva, sicer dovolj iskriivo poročilo (tam smo zajeli misel z naslova) ne govori, omenja pa ob rekordnem številu udeležencev minimalno prisot-

nost dveh arhivov⁶ - pri čemer je vsaka podobnost z zborovanjem leta 1993 zgolj slučajna. Bolj spodbudna kot že omenjena izkušnja XI. zborovanja je branje v našem glasilu Arhivi o debati in celo o burni razpravi na XII. zborovanju, namenjenem obravnavi družbenih dejavnosti v Ormožu leta 1985,⁷ ki so jo celo snemali in kdove, če ni celo sestavni del nespisovnega gradiva Arhivskega društva.

Kakšna je bila diskusija na posvetovanju o tehnični dokumentaciji jeseni 1986 v ljubljanskem Cankarjevem domu, pričajo Arhivi IX na petih straneh.⁸ O diskusiji in njeni vsebini na XIII. zborovanju v Portorožu opozarja kar tretjina zapisa o zborovanju na temo valorizacija dokumentarnega gradiva v jubilejnem letniku Arhivov 1987. Možnost obravnave problemov na okroglih mizah po področjih in z manj referati, ki jih poročevalce navaja kot predlog, vreden razmisleka, pa ostaja odprta tudi še pet let kasneje.⁹

Oktober 1989 je bilo v Postojni poslednje zvezno zborovanje, a razen omembe v predstavitvi vabila, poročilo diskusije ne omenja.¹⁰ Pač pa je zborovanje leto dni zatem na Rogli poleg "referatne" obravnave tematike o tehnični dokumentaciji in povojnih odvzemih premoženja, potekalo v obliki okrogle mize o slednji temi, ki "je vzbudila aktivno diskusijo prisotnih".¹¹

XIV. zborovanje v deževni Škofji Loki jeseni 1991 se po celostnem vtisu sicer ne more meriti z ormoškimi srečanjem, a zavzete razprave o bistvenih vprašanih arhivske stroke ni manjkalo, čeprav je diskusijo ovirala (pre)številčnost referatov: a vsaj večinoma so bili kratki.¹²

V tej vrsti arhivskih srečanj zadnjih nekaj let se kaže, da manj izbor strokovne tematike, ki je lahko bližja večjemu (če gre za splošna vprašanja) ali manjšemu delu arhivskih strokovnjakov, kakor zasnova in oblikovanje posvetovanja vplivajo na obseg in nivo diskusije. To si moramo najprej res želeči, jo omogočiti po posameznih tematskih sklopih (saj lahko potekajo vzporedno) in jo spodbuditi: vsaj s pripravljenimi in razmnoženimi tezami¹³ ali pa vsaj

1 "Gotovo je namen zborovanj in seminarjev tudi izmenjava izkušenj in mnenj, žal tega na zborovanju ni bilo. Morda tudi zaradi samega načina poteka, saj je bil čas za razprave določen za zadnji dan in ne neposredno po koncu neke celote vprašanj." Liljana Ciglar, Poročilo o XI. zborovanju ..., Arhivi VI, 1983, str. 150.

2 Okrogla miza o problemih varstva arhivskega gradiva pred prevzemanjem v arhiv, Maribor, 14. junija 1978, 41 str.

3 V. Vrhnjak, IX. zborovanje arhivskih delavcev Slovenije v Radencih, Arhivi II, 1979, str. 87-88.

4 Arhivi II, 1979, str. 69-71 z diskusijskimi prispevki Franceta Rozmana, Nade Kopal in Ivana Križnarja.

5 Vladimir Kuloša, X. zborovanje ..., Arhivi IV, 1981, str. 167-168.

6 Tamu bremen o peščici zanesenjakov, "ki vleče slovenski arhivski voz navkreber brez velike pomoči svojih kolegov." - Naj manjkajočilo obziru ne imenujemo. Kut prejšnja opomba.

7 Kristina Šanperl Purg, Poročilo o XII. zborovanju ..., Arhivi VII, 1985, str. 130.

8 Diskusija na posvetovanju Tehnična dokumentacija kot del kulturne dediščine, Arhivi IX, 1986, str. 82-86.

9 XII. zborovanje slovenskih arhivskih delavcev v Portorožu, Arhivi X, 1987, str. 97-98.

10 Arhivi XII, 1989, str. 69-70.

11 Liljana Vidrih Lavrenčič, Poročilo o posvetovanju ..., Arhivi XIII, 1990, str. 150. Obsežneje o tematiki okrogle mize G. Šnid, Okrogla miza ..., prav tam, str. 151-152.

12 Škofjeloško zborovanje ... Arhivi XIV, 1991, str. 96-98. Poročilo omenja krajše referate, ki so "spodbudili zanimivo in včasih tudi nasprotnojočo si diskusijo" ter navaja vsebino obeli vrst prispevkov na posvetovanju.

13 Tako delovno gradivo večine referatov je bilo na voljo na posvetovanju jeseni 1986 o tehnični dokumentaciji in vsaj v nekaj izvodih tudi na zborovanju v Portorožu.

s kratkimi povzetki osrednjih misli referatov. To in pa skupna zavzetost, da prispevamo svoj delež na bienalnem posvetovanju slovenskih arhivistov z referatom, pripombami, pa tudi s prisotnostjo in poslušanjem mnenja strokovnih tovarišev, lahko zborovanju da pravi smisel.

Daleč od takšne diskusijske zasnove je bilo zborovanje v Novi Gorici, kljub prizadevanjem organizatorjev, ki se jim je le nekaj referentov odzvalo s pripravljenimi tezami svojih prispevkov. Temu se je pridružila še nepotrebna skromna prisotnost ali skoraj odsotnost arhivistov kar nekaj arhivov¹⁴ - kdor da kaj nase, se mu pač vedno mudi k še pomembnejšim opravilom - in ob takih izkušnjah postane primerjava z zborovanjem naših kolegov muzealcev skoraj groteskna.

Sicer je res, da šele zadnja leta spet vzpostavljajo tradicijo zborovanj slovenskih muzealcev, a tudi vrsti XV. arhivskih zborovanj bi lahko izkušnja muzealskega srečanja v Dobri teden dni za našim goriškim zborovanjem povedala kaj zanimivega. Da plenarna zasedanja - negativen zgled so lahko tovrstna zborovanja zgodovinarjev - pomenijo zgolj neaktivna predavanja in da zborovanje lahko ima nekaj tematskih sklopov. Tako so se muzealci odločili za štiri (slovenski muzeji jutri, kulturna dediščina zunaj muzejev, muzejska pedagogika, tekstilna dediščina v muzejih). Zbornik¹⁵ 38 referatov o tem so zainteresirani muzealci lahko prebirali že 10 dni pred zborovanjem (dve leti prej le kak dan ali dva prej). Srečanje, ki je potekalo v štirih omenjenih skupinah, je tako združilo muzealce, ki so jih posamezna vprašanja posebej pritegnila. Pri prvi skupini je 10 referentov predstavilo glavne poudarke svojih referatov v eni uri, ostale tri delovne ure (in še kakšna drugi dan) pa so omogočile pogovor, v katerem so referentom ugovarjali, jih dopolnjevali, predstavljali svoje izkušnje in dileme: skratka človek je dobil vtis dejavnosti in razmišljanj slovenskih muzealcev o izbranih problemih stroke. Tako ni nič čudnega, da tako zasnovano srečanje najde mesto tudi v sredstvih javnega obveščanja, saj je odhod zborovalcev iz Ljubljane pospremila informacija o zborovanju pri radijskih poročilih, pa tudi dnevni tisk je predstavil vsebinsko zasnovo srečanja dovolj široko.¹⁶

Ker ni vseeno, kakšna so zborovanja stroke, ki morda res vidi svoj položaj nekoliko nižje od biblio-

tekarstva in muzealstva,¹⁷ pa ji gotovo gre vzporedno mesto v tej dobri družbi, se velja zavzeti za dobra zborovanja. Za tako obliko strokovnih srečanj, pri katerih prizadevni organizatorji ne bodo upravičeno jadikovali nad neresnostjo referentov in jim ne bodo mogli pred zborovanjem izpuliti niti te, kaj šele teksta referata, tožili nad varčnostjo arhivistov s prisotnostjo na dvo- ali celo trodnevnem srečevanju vsaki dve leti, ti pa bodo namesto maratonskih poslušanj referatov raje v dveh - treh vsebinskih sklopih živahno ugovarjali predlogom uvodnih tez in se ogrevali za ali proti izraženim mnenjem in prislulnili izkušnjam kolegov. Kvalitetna zborovanja, ki pomenijo soočanje in preverjanje strokovne problematike in njenega reševanja, so lahko le zborovanja vseh arhivov in arhivistov kot rezultat zavzetih skupnih prizadevanj v okviru strokovnega društvenega povezovanja, zato se velja potruditi zanje in bolj zagnano podpreti organizatorje v prizadevanjih. Ali kot smo lahko že brali decet let nazaj: če se že ne upreči med peščice zanesenjakov, ki vleče slovenski arhivski voz navkreber,¹⁸ pa vsaj kdaj malo poprijeti zraven.

Branko Šuštar

14 Zanimivo, da je na problemu le minimalne prisotnosti dveh arhivov že 1981 opozarjal poročevalec o X. zborovanju v Ankarani sicer rekurdni mitičelbi. V. Kokoša, X. zborovanje..., Arhivi IV, 1981, str. 167-168

15 Zborovanje društva slovenskih muzealcev, Dobna, oktober 1993, 191 str. (Uredile Taja Črnič, Andreja Rülter, Marija Pučivavček).

16 Članki na dan začetka zborovanja so rezultat tiskovne konferencije dan ali dva pred tem, na kateri so lahko predstavili zbornik zborovanja. Jelka Šulej Adamič: Veliko zanimanja za muzealska srečanja. Dvodnevno zborovanje muzealcev v Dobri, Delo, 13. oktobra 1993. - Prim. tudi Slovenec, 13. in 21. oktobra 1993.

17 Zanimiv odraz samozavdanja stroke je tudi primerjava samovrednotenja v arhivistiki, bibliotekarstvu in muzealstvu. Medtem ko slednji poznata in spodbujata strokovno najredovanje tudi z nazivi v stroki (bibliotekar, višji bibliotekar, muzejski svetovalec, kustos, višji kustos, muzejski svetovalec) pa naša stroke pužna le arhivista.

18 Kot upomba 5.